उतपन्ना दैत्यान् जघान यदुक्तं श्रीपतिना दैत्येन्द्रैः समरेऽमरेषु विजितेष्वीशः क्रुधा दृष्टवान् स्वहायं किल निर्गता करमुखी वाहूत्थिनी च त्रिणात्। विष्टिः सप्तभुजा मृगेन्द्रगलका खाभोदरी प्रेतगा दैत्यघ्नी मुदितैः सुरैस्तु करखप्रान्ते नियुक्ता वदेति"। भद्राकृत्यमाह वसिष्ठः "वपनबन्धविवाहव्यवहारच्छेदनोच्चाटनादि यत्। तुरङ्गमहिषोष्ट्रादि कर्म विष्टान्तु सिद्ध्यति। न कुर्यात् मङ्गलं विष्ट्यां जीवितार्थी कदाचन। कुर्वन्नश्यति तदा क्षिप्रं तत् सर्वं नाशतां व्रजेत्"। तस्याङ्गविभागः फलञ्च कश्यपसंहितायाम् "मेषे पञ्च गले त्वेका वक्षस्येकादश स्मृताः। नाभौ चतस्रः षट् कट्यां तिस्रः पुच्छे तु नाडिकाः। कार्य्यहानिर्मुखे मृत्युर्गले वक्षसि निःस्वता। कट्यामुत्कण्ठता नाभौ च्युतिः पुच्छे ध्रुवो जयः"। अथ च भद्राङ्गविभागो नाडीनां लिंगतोऽन्यूनाधिकत्वे तु त्रैराशिकेन सुखादीनामङ्गानां विभागज्ञानं यथा यदि नाडी लिंगता दृष्टहृत्कमलपरिमाणं दृष्टपरिमाणेन किमिति त्रैराशिकम् एवं सति तत्कमलपरिमाणं भद्राभोगमितघटीभिः सङ्गुण्य लिंगता भाज्यं तत्समोऽङ्गविभागः। तत्र सुखादिकाया रत्नमालायाम् "जलधिखिगणिरसः सर्वं कीनाशवायुत्रिदशपतिवसुषु प्रोक्तमास्यं हि विष्टेः। नियतलघिभिराशासंख्यया प्रक्रमेण स्फुटमिह परिहार्यं मङ्गलेष्वेतदेव"। जलं वह्निः कीनाशो यमः शुक्लपक्षस्य उत्तरार्द्धे पश्चिमदिशि भद्रामुखं तत्राशासंख्यक्रमेण पञ्चमे प्रहरे भवति अर्थादेव भद्रायाः प्रहरचतुष्टयाधिकस्थितभावात्ते एव घटिकात्रयं पुच्छं ततोऽष्टम्यां द्वितीयप्रहरेऽग्नेन प्रकारेण आग्नेय्यां दिशि सुखं सुखाच्च प्राक् पुच्छमिति प्रथमप्रहरान्त एव पुच्छघटिका इत्येवं सर्वत्रापि भद्रातिथिव्यवगन्तव्यं प्रयोजनमपि तत्रैव "मनुवसुमुनितिथियुगदशशिवगुणसंख्यासु तिथिषु पूर्वाद्याः। आयाति विष्टिरेषा दुष्टे शुभदा पुरस्तशुभेति" तदेतदाद्यायिकशार्य्यासम्भवे सति सुखदिक्संसूचयात्रानिषेधकमवधेयम्। अन्यान्तरे अन्यदप्युक्तम्। "अश्विते सर्पिणी द्वेया सिते विष्टिस्तु वृश्चिकी। सर्पिण्यास्तु सुखं ज्ञात्वा वृश्चिक्याः पुच्छमेव च"। अथ परिहारमाह तथेति विष्टिस्तिथ्यपरार्द्धजा तिथ्युत्तरार्द्धे संभूता वासरे दिवसे यदि स्यात् भद्रा तदा शुभकरी तेनैव प्रकारेण तिथिपूर्वार्द्धजा भद्रा रात्रौ चेत् स्यात् तदा शुभा शुभकरी स्यात्। उक्तञ्च "रात्रिभद्रा यदाह्नि स्यात् दिवा भद्रा यदा निशि। न तत्र भद्रादोषः स्यात् वा भद्रा भद्रदायिनी" इति। रात्रिभद्रा तिथ्युत्तरार्द्धोद्भवा दिवाभद्रा तिथिपूर्वार्द्धोद्भवा अतएव ऋष्यशृङ्गः। "निशि पूर्वार्द्धजा विष्टिर्दिवा चापरतः शुभा। क्रमागता तु या विष्टिः सैव कालाग्निसोपमा"इति। वसिष्ठोऽपि "दिवा परार्द्धजा विष्टिः पूर्वार्द्धोत्था यदा निशि। तदा विष्टिः शुभावेति जनवादनभाषितम्"। ब्रह्मसिद्धान्तेऽपि "दिवा परार्द्धजा विष्टिर्विष्टिरेव दिवानिशोः। सा त्याज्या सन्यथा विष्टिः सर्वकर्मशुभप्रदा"। अन्तु यत् तु नारदकश्यपादिभिरुक्तम्। "करणानि यथान्येन शुभसंज्ञानि षट् क्रमात्। क्रमायाता क्रमायाता विष्टिर्नेष्टा तु मङ्गले"। अत्र क्रमायाता दिवारात्रिक्रमायाता दिवाभद्रा रात्रौ रात्रिभद्रा च द्विवेत्यर्थः। एवं सति द्विविधाया अपि भद्रायादोषवत्त्वोक्तेः पूर्वोक्तपरिहाराभिधानमयुक्तम् उच्यते दृष्टमेव क्रमायातेति वचनं शास्त्रसंज्ञार्थं अन्यथा सामान्यतो भद्रादये दृष्टमुक्ते द्विविधभद्रायां दोषवत्त्वसिद्धेरनर्थकमिदं स्यात्तत्रापि कुमार्यां भद्राकरणदुष्टदिनव्यतिरिक्तप्रातःप्रतीक्षाऽवोध्यत्वे तदेव कार्य्यं न दुष्टदिने कथं धेनोर्वत्सो बाधो न स्यात् इति न्यायात् वचनस्य निषेध एव तात्पर्य्यात्। अथ भद्रकर्त्तव्यस्य तु शुभकर्मणः कालान्तरप्रतीक्षामकृत्वा तत्रैवमादिपरिहारमाश्रित्य दुष्टदिने कृतिरुचितैव विष्टिरङ्गारकवैरेऽपि परिहार एतत्पर एवेत्यं पल्लवितेन। अथ भद्रानिवार्य तत्फलञ्चानुभुङ्क्ते (२)। कुर्वेति यत्रे चन्द्रमसि कुम्भादये कुम्भमीनस्थे सर्वहृदये सर्वसिंहराशिस्थिते सति भद्रा मत्यें मनुष्यलोके तिष्ठति। अथाजातुलये मेषवृषमिथुनस्थितेऽग्निने वृश्चिकस्थिते चन्द्रे स्वर्गे भद्रा तिष्ठति। कन्याधनुस्तुलामकरराशिस्थितेऽधः पाताललोके भद्रा तिष्ठति। अथ भद्रा तत्रैव मर्त्ये कर्मणामावेषु फलं ददातीत्यपवादद्वारा प्रयोजनमुक्तं भवति। उक्तञ्च "मेषोक्षकीपमिथुने घटसिंहमीनकर्कषु चापमकरतौलिषु तासु चन्द्रे। स्वर्गे त्वधोऽधमपुरीः क्रमशः प्रयाति विष्टिः फलान्यपि ददाति हि तत्र तेषे" इति। भूपालवल्लभे "कन्यातुलामकरपन्थिषु नागलोके मेषाजिवैधिक कर्कषु सुरालये स्यात्। पाठीनसिंहघटकर्कटकेषु मर्त्ये चन्द्रे वदन्ति मुनयस्त्रिविधां हि विष्टिम्"(४)को०भा०